

Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново

Университет по библиотекознание и
информационни технологии

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
Катедра „Журналистика и връзки с обществеността“

БИБЛИОТЕКИ ЧЕТЕНЕ КОМУНИКАЦИИ

СБОРНИК С ДОКЛАДИ ОТ
ДВАДЕСЕТ И ТРЕТАТА НАЦИОНАЛНА НАУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

на тема

*Информационното осигуряване
пред предизвикателствата
на изкуствения интелект*

14–15 ноември 2024 г.

Народна библиотека „П. Р. Славейков“
Велико Търново, 2025

*Изданието се осъществява с финансовата подкрепа
на Издателство „Просвета – София” АД*

*Авторите на докладите носят пълна отговорност за
съдържанието, оригиналността, изказаните становища и
цитираните източници и литература.*

- © Доц. д-р Калина Иванова, съставител, 2025
- © Д-р Иван Александров, съставител, 2025
- © Калоян Здравков, графичен дизайн, технически редактор, 2025
- © Авторски колектив, 2025
- © Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново, 2025

ISSN: 1313-8138 (print)

ISSN: 2683-0981 (online)

Предговор

„Информационното осигуряване пред предизвикателствата на изкуствения интелект“ бе темата на XXIII национална научна конференция с международно участие „Библиотеки – четене – комуникации“, която се проведе на 14 и 15 ноември 2024 г. в гр. Велико Търново. Традиционно домакин на форума беше Регионална библиотека „Петко Р. Славейков“, а откриването се състоя в Голямата зала на Община Велико Търново, с участието на представители на държавни и общински институции, висши училища, библиотеки, културни организации и фирми от библиотечно-информационния сектор.

Темата на конференцията отразява едно от най-актуалните и динамично развиващи се направления в съвременния свят – навлизането на изкуствения интелект в процесите на създаване, съхраняване, достъп и разпространение на знание. Във време, когато библиотеките и културните институции са изправени пред необходимостта да преосмислят своята роля в обществото на информацията, именно въпросите за информационното осигуряване, критичното мислене, етичните норми и технологичните трансформации се превръщат в централни теми на професионалния и научния дебат.

В рамките на двата конференционни дни бяха представени над двадесет доклада от участници от България, Турция, Сърбия, Португалия, Полша и Германия. Форумът обедини специалисти от различни области – библиотекари, университетски преподаватели, изследователи, експерти по дигитализация и представители на културни институции, които споделиха своя опит и визия за бъдещето на библиотеките в контекста на технологичните промени.

Пленарен доклад изнесе проф. дпн Александра Куманова (УниБИТ, София), която очерта концептуалната рамка на темата чрез представяне на когнитивна платформа за информационно обезпечаване на знаниевото общество – модел, в който библиотеките се разглеждат като авангардни структури в изграждането на интелигентна информационна екосистема.

Сред чуждестранните участници особено впечатление направиха представителите на Университета Бартин (Турция) – доц. д-р Ахмет Алтай и доц. д-р Лале Ождемир Шахин, които разгледаха въпросите за етиката, рисковете и възможностите, произтичащи от навлизането на изкуствения интелект в библиотечното дело. Високо бяха оценени и презентацията на д-р Андреа де Поло Сайбанти (Zeuschel GmbH, Германия), представяща визията на водещата европейска компания за промяната на дигитализационните процеси чрез интегриране на ИИ решения, както и темата на Снежана Ненензич (директор на Народната библиотека в гр. Крушевац, Сърбия) за различните директни приложения на ИИ в дейността на библиотеките.

От българска страна бяха представени редица тематични доклади, които разкриха разнообразието на подходите и практиките в страната. Сред тях се откриха трудовете на проф. д-р Иванка Янкова и нейният екип за ролята на ИИ в трансформацията на приобщаващото образование, на доц. д-р Любомира Парижкова и проф. д-р Таня Тодорова за критичното мислене и предизвикателствата на ИИ, както и на гл. ас. д-р инж. Искра Цветанска за ролята на изкуствения интелект в съхраняването и възстановяването на писмени артефакти. Интерес предизвика и практическото представяне на фирма „Фокус Пойнт“ ЕООД, която демонстрира възможностите на платформата Omeka S и други технологични решения за автоматизация на библиотечните услуги.

Във втората сесия бяха разгледани теми, свързани с комуникацията, образованието и културните политики в условията на дигитална трансформация. Изказванията на д-р Серхио Горжао и Тереза Амарал (Национален дворец Мафра, Португалия), както и на Йоана Чапска (Регионална библиотека „Йероним Лопачински“, Полша), поставиха акцент върху международния обмен на опит и социалното измерение на библиотечните инициативи.

Вторият ден на конференцията бе посветен на иновативни подходи в образованието и културното наследство. Инж. Николай Господинов от РБ „Любен Каравелов“ – Русе, предложи модел на машинно обучение за персонализиране на читателското преживяване. Темите в областта на интелигентните градове, както и исто-

рико-културните изследвания, представени от проф. Димитър Кенанов, доц. д-р Александър Ковачев, Николай Поппетров и Дария Първанова придадоха на форума цялостен и многопластов облик.

Комплимент към участниците и гостите на конференцията беше художественият акцент – концерт на триото Silvan Stâncel от Румъния, който съчета поезията на Матей Вишниец с изтънчена музикална интерпретация, превръщайки научния форум в истински празник на словото, културата и изкуството.

Съорганизатори и дългогодишни партньори на конференцията отново бяха Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий“ и Университетът по библиотекознание и информационни технологии – София, с подкрепата на Министерството на културата и Община Велико Търново.

XXIII-то издание на националната научна конференция „Библиотеки – четене – комуникации“ потвърди своето място като традиционен форум за научен и професионален обмен, който обединява различни поколения изследователи и практики в общото усилие да се търси баланс между човека, знанието и технологиите.

По традиция докладите от конференцията могат да се ползват и онлайн чрез електронния формат на сборника ISSN: 2683-0981 (online) на сайта на библиотеката в раздел Конференции, достъпен от URL:

<https://libraryvt.com/bg/nauchna-konferentsia-biblioteka-veliko-tarnovo/2024-naucna-konferencia>

От съставителите

Information procurement of the knowledge society – a cognitive platform of a system providing with universal reference-information resources...

Информационното осигуряване на знанието общество – когнитивна платформа на системно обезпечаване с универсални справочно-информационни ресурси (конвергентен аванпост на библиотечно базирания изкуствен интелект)

*Проф. д.п.н. Александра Куманова
УниБИТ, София*

Information procurement of the knowledge society – a cognitive platform of a system providing with universal reference-information resources (a Convergent outpost of the library based artificial intelligence)

*Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova
ULSIT, Sofia*

***Abstract:** To the attention of the scientific society was presented a specially carried-out for the forum complex study, based on the three-unity of perspective (33 e-libraries), current (19 volumes of *Proc. of SSS at ULSIT*) and retrospective (34 volumes of the serial *Torchbearers* of the Academic Publishers *Za bukвите – O pismeneh*) channels for bibliographic and historiographic reference-encyclopaedic modeling of the cognitological structured documental torrents of the written communications, created during 2005–2024 with the participation of the students from the University of Library Studies and Information Technologies in aid of the universities, libraries, archives, museums and galleries. The convergent model of the information resources of the Student Scientific Society at ULSIT was interpreted laconically and exhaustively as 8 mutually overlapping and reflecting each other clusters of information modeling. It is emphasized the semantic power of this convergent cognitive library-based model of information modeling, translated by an artificial intellect in the public space, which withstands by its academism to the flooding the world products of mass culture, obsessing menacingly the information market.*

***Keywords:** knowledge society: information procurement – three-unity of perspective, current and retrospective cognitive model of ULSIT, library-based artificial intellect*

***Резюме:** На вниманието на научната общественост се поднася специално разработеното за форума комплексно проучване, базирано от трие-*

динството на перспективен (33 е-библиотеки), текущ (19 тома „Трудове на СНО при УниБИТ“) и ретроспективен (34 тома на серия „Факлоносци“ на Академичното издателство „За буквите – О писменехъ“) канали за библиографско и историографско справочно-енциклопедично моделиране на когнитологично структурирани документални потоци на писмени-те комуникации, създавани през 2005–2024 г. с участието на студентите на Университета в помощ на университетите, библиотеките, архивите, музеите и галериите. Конвергентният модел на информационните ресурси на Студентското научно общество (СНО) при УниБИТ е интерпретиран лаконично и изчерпателно във вид на 8 взаимно прекриващи се и отразяващи се един в друг разрези на информационно моделиране. Посочена е семантичната сила на този конвергентен когнитивен библиотечно базиран модел на информационно моделиране, транслиран от изкуствения интелект в общественото пространство, който противостои чрез академизма си на заливащите света продукти на масовата култура, завладяващи застрашително информационния пазар.

Ключови думи: знаниево общество: информационно осигуряване – триединство на перспективен, текущ и ретроспективен когнитивен модел на УниБИТ, библиотечно базираният изкуствен интелект

I. Панорама

В отговор на най-модерните виждания на ЮНЕСКО и ИФЛА за библиотечно базираните универсални справочно-информационни енциклопедични ресурси – указанията на ИФЛА за създаване на изкуствен интелект за библиотечни и информационни специалисти [4], ръководството на ЮНЕСКО за изкуствения интелект и сферата на образованието [1], първият в света учебник, разглеждащ изкуствен интелект във връзка с библиотекознанието [4], появата на внушително число разработки за изкуствения интелект и приложението му в библиотечните системи [2], – третирано последователно и постоянно като осигуряващи знаниевото общество в качеството им на аванпост на безпрепятствено възпроизвеждащи се чрез е-платформите на библиотеките високо стойностни когнитивни продукти на изкуствения интелект, е създаваният от 2005 г. в Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) конвергентен (*convergencia* – *лат.*: сходство) модел

на генериране на такива ресурси, осъществяван от Студентското научно общество (СНО) при вуза.

Днес интерпретираме 20-годишната системна работа по това когнитивно направление, естествено структурирало се във вид на *8 взаимно прекриващи се и отразяващи се един в друг разрези на информационно моделиране – синтез на 132 системни рудимента: 33 е-библиотеки; 19 тома „Трудове на СНО при УниБИТ“; 34 тома на серия „Факлоносци“; 20 форума с 4 963 докл.; 20 кумулации на 4 576 публ. на студенти, докторанти, преподаватели; 1 154 определения на културологичните феномени на когнитивното информационно моделиране, дадени от 927 участника на 20-те форума на СНО при УниБИТ.*

Представяното *справочно-информационно картографиране* на универсалното знание е библиографски и историографски базирано енциклопедично движение, което разполага с експертизата на учени от 4 континента и 23 държави на света: Австрия, Алжир, България, Ватикана, Великобритания, Германия, Грузия, Гърция, Израел, Индия, Иран, Италия, Казахстан, Канада, Китай, Молдова, Полша, Русия, Саудитска Арабия, Съединени американски щати, Турция, Украйна, Франция – научни редактори и рецензенти на научната продукция на СНО при УниБИТ.

II. Постановка на проблема и методология на изследването

От позициите на когнитивното райониране на науката *информационните ресурси на СНО при УниБИТ* се третират като *троичен феномен на енциклопедичното справочно-информационно картографиране на познанието:*

1. **ПЕРСПЕКТИВНИЯТ** канал на това информационно моделиране, структуриран от 33 е-библиотеки, предназначени за университетите, библиотеките, музеите, архивите и гражданското общество, е моделиран като когнитивен интердисциплинарен клъстер на информатизацията в България с широк – *без граници* – международен резонанс;

2. **ТЕКУЩИЯТ** канал на моделирането, структуриран от 19 тома на „Трудове на СНО при УниБИТ“ (2008 –), който е с аналогичен адрес, е платформа на въвеждане на *най-уплътнена информа-*

ция – библиографска и историографска – в конвергентния модел на информационните ресурси на СНО, преминаваща интелектуалната апробация през *ситото* на 20 форума (2005 –) с 4 963 доклада и 20 вторично-документални кумулации на общо 4 576 публикации (2005 –) на студенти, докторанти и преподаватели;

3. *РЕТРОСПЕКТИВНИЯТ* канал на *посоченото* моделиране, адресиран към същия системен кръг от потребители на информация, конфигуриран в 34 тома издания на *библиографската и историографската серия от монографични справочно-енциклопедични издания „Факлоносци“* (2010 –), е проектирана и специално изградена когнитивна архитектура – стартова площадка за *интердисциплинарно позициониране и надграждане на базовите ресурси на СНО при УниБИТ във вид на традиционни и виртуални публикации с нови посоки на развитие...*

Възможни са два подхода на информационно моделиране, които осъществяваме синхронно, и анализът показва диалектиката на *трансформатизма* на ресурсите на СНО при УниБИТ:

А. Провеждане на системна *РЕТРОСПЕКЦИЯ* на гещалтплана на томове I–XX на „Трудове на СНО при УниБИТ“ (Т) и книгите I–XXXIV на серия „ФАКЛОНОСЦИ“ (Ф): Цитиране по книга XXVIII на серията – пътеводителя „*Fax Eruditio*“: Е-библиотека *ERUDITICA* – съотнасяне на е-ресурси *ANTHOLOGICA – ARYANICA – AUTOBIOBIBLOGRAPHICA...*;

Б. Поддържане на *ТЕКУЩОСТ* и *ПЕРСПЕКТИВА* на гещалтплана на томове XVI–XX на „Трудове на СНО при УниБИТ“ (Т) и книгите XXVIII–XXXIV на серия „ФАКЛОНОСЦИ“ (Ф).

III. Библиометрична панорама

III. I. Е-библиотеки на СНО при УниБИТ

Наблюдаваните на е-страницата на СНО при УниБИТ <www.sno.unibit.bg> 33 е-библиотеки на формацията са въведени и актуализирани към 17.05.2024 г. във вид на е-информационни ресурси <<https://sno.unibit.bg/e-lib.html>> и в *Тр. на СНО при УниБИТ* <<https://sno.unibit.bg/books.html>>, структурирани към 2024 г. в 19 поредни ежегодни тома + 1 – 20 пореден том *под печ.*, които са с *редовна*

периодичност и с *редовен информационен интервал* – по ежегодните конференции на СНО при Университета, в които е включена литература на 50 езика: Азербайджански 5, 7, 13; Английски 2–4, 7, 9–28, 30–33; Арабски 3, 6, 7, 13, 14, 22, 31, 33; Арменски 7, 13, 22; Асирийски 13, 22; Беларуски 13, 22; Български 1–33; Виетнамски 7, 13; Глаголица 4, 7, 13; Гръцки 3–5, 7, 13, 14, 22, 23, 31–33; Датски 3, 5, 7, 13, 14, 33; Иврит 7, 13; Идиш 7, 13; Испански 3, 7, 13, 14, 22, 31; Италиански 3–5, 7, 9–4, 22, 23, 31, 33; Казахски 7, 13; Кирилица 4, 7, 13; Китайски 7, 13; Корейски 3, 13; Латински 3–5, 7, 13, 14, 22, 31, 33; Лужишки 4, 7, 13; Македонски 13; Немски 3–5, 7, 9–14, 17, 19, 22, 23, 31–33; Норвежки 7, 13; Пехлеви 13, 22; Полски 3–5, 7, 13, 14, 17, 22, 23, 31–33; Португалски 3, 5, 7, 13, 14, 31; Румънски 3–5, 7, 13, 14, 22, 31; Руски 2–18, 20, 22, 23, 27, 28–33; Санскритски 3, 7, 13, 14, 22, 31; Словашки 4–7, 13; Словенски 3–4, 7, 13, 14, 31, 33; Сръбски 4, 7, 13, 22, 223, 31, 33; Старобългарски (църковнославянски) 4, 13, 33; Старогръцки (елински) 4, 5, 13, 22, 33; Старославянски 4, 7, 13, 33; Сърбохърватски 4, 13, 33; Тайски (тайландски) 7, 13; Тохарски 7, 13; Турски 3, 7, 10, 13, 14, 17, 31; Удмуртски 7, 13; Украински 3, 4, 7, 13, 14, 17, 22, 23, 31; Унгарски 5, 13; Фарси 3, 7, 14, 14, 22, 31; Френски 3, 4, 5, 7, 9–14, 17, 19, 22, 23, 31–33; Хинди 13; Хърватски 4, 7, 13, 23; Чешки 3–5, 7, 13, 14, 23, 30; Шведски 3, 7, 13, 14, 31; Японски 3, 7, 13, 14, 31 – 1. *ANTHOLOGICA* (: *E*-библиотека по българската изящна словесност); 2. *ARYANICA* (: *E*-библиотека по култа към светлината); 3. *AUTOBIOBIBLIOGRAPHICA* (: *E*-библиотека по вторично-документалните персоналии : *проф. А. Куманова*); 4. *BALANICA* (: *E*-библиотека по личността и делото на *акад. Александър Теодоров-Балан*); 5. *BULGARICA* (: *E*-библиотека по личността и делото на *акад. Никола Михов*); 6. *CHEKHOVIANA* (: *E*-библиотека по личността и делото на *Антон Павлович Чехов*); 7. *CIVILIANA* (: *E*-библиотека по гражданското кредо на твореца : *проф. М. Куманов*); 8. *CLIO* (: *E*-библиотека по Съединението на Източна Румелия с Княжество България и Сръбско-българската война 1885 г.); 9. *COGNITOLIGICA* (: *E*-библиотека по пътищата на формиране на знанието); 10. *COMMENTATORICA* (: *E*-библиотека по анотациите, рецензиите, рефератите, отзивите, коментарите на библиографираната от студентите на УниБИТ научна продукция); 11. *DECAMERONICA* (: *E*-библиотека по личността и делото на *Джовани Бокачо* – проблеми на пандемии);

12. *ESCOVIANA* (: *E*-библиотека по биобиблиографията на *У. Еко*); 13. *ENCYCLOPAEDICA* (: *E*-библиотека по *енциклопедиите на планетата*); 14. *ERUDITICA* (: *E*-библиотека по *e*-ресурсите на Студенското научно общество при УниБИТ – гещалтплан); 15. *ETYMOLOGICA* (: *E*-библиотека по терминологията по библиотечноинформационна дейност); 16. *EVRISTIANA* (: *E*-библиотека по откритията на човечеството); 17. *GLORICA* (: *E*-библиотека по апологията на знанието); 18. *GRATULATORICA* (: *E*-библиотека по апологията на знанието и на Университета по библиотекознание и информационни технологии); 19. *HOFFMANNIANA* (: *E*-библиотека по *Ернст Теодор Амадей Хофман*); 20. *HUMANITARIANA* (: *E*-библиотека по концепциите за човека); 21. *LEVSKI* (: *E*-библиотека по личността и делото на *Васил Левски*); 22. *NESTINARIANA* (: *E*-библиотека по култа към светлината, пресемантизиран в нестинарския реликт); 23. *ORTHODOXY* (: *E*-библиотека по Православието); 24. *PAISIADA* (: *E*-библиотека по декодиране на „*История славяноболгарская ...*“ на *Св. о. Паисий Хилендарски*); 25. *PATRIARCHICA* (: *E*-библиотека по декодиране на *житията на Св. Патриарх Евтимий Търновски*); 26. *PEDAGOGIA* (: *E*-библиотека по педагогическата работа с глухонемите деца); 27. *PRAXIOLOGY* (: *E*-библиотека по методика на научните изследвания – методът на информационната решетка „*Кълбото на Ариадна*“); 28. *PSYCHOLOGICA* (: *E*-библиотека по концепциите за психологията на човека); 29. *PUSHKINIANA* (: *E*-библиотека по личността и делото на *Александър Сергеевич Пушкин*); 30. *RAKOVSKI* (: *E*-библиотека по личността и делото на *Георги С. Раковски*); 31. *UNIVERSALICA* (: *E*-библиотека по световна универсална библиография: *Тодор Боров – „Пътя към книгите“*); 32. *VISUALICA* (: *E*-библиотека по емблематизацията на томове I–XVIII на „*Тр. на СНО при УниБИТ*“ и поредни кн. I–XXXII на сер. „*Факлоносци*“); 33. *ZLATARICA* (: *E*-библиотека по личността и делото на *проф. Васил Златарски* – библиографиране и историографиране на *ез. на ориг. на публ. в неговото творчество и в литературата за него по: дипл. тр. на М. Куманов: Професор Васил Златарски като историк на Първата българска държава. – С., 1965*) / Състав. и публ. А. Куманова и Н. Василев; Науч. и библиогр. ред. А. Куманова и Н. Казански; Ез. ред. Н. Василев; Техн. ред. В. Велев; Науч. конс.: М. Куманов; Рец. И. Гарванов. // <<https://sno.unibit.bg/e-lib.html>>. – 17.05.2024. ...

III. II. Периодични и монографични издания на СНО при УниБИТ

III. II. I. „Трудове на СНО при УниБИТ“

Трудове на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии = Proceedings of the Student Scientific Society of the State University of Library Studies and Information Technologies (до 30.09.2010: СВУБИТ) / ред. кол.: С. Денчев – отг. ред.; А. Куманова – глав. ред. и състав. Н. Василев – зам.-глав. ред., обща, ез. и граф. ред., състав.; [М. Куманов], Н. Казански ... [и др.] – науч. ред.; М. Максимова, Д. Ралева ... [и др.] – библиогр. ред.; В. Велев ... [и др.] – техн. ред. – 1 (2008) – . – С. : УниБИТ (до 30.09.2010: СВУБИТ). ISSN 1313-4566; от т. 6: ISSN 1314-2526; Е ISSN 1314-6793. [Избр. състав на творческия екип на изд. е постоянен за вс. тт.

От 2008 годишно изд. – От т. 3 (2009) – ред. кол. Р. Бургер ... [и др.]; техн. ред. В. Стефанова; други състав: Д. В. Ричардсън, Е. Р. Сукиасян, В. В. Зверевич; други ред.: Ч. Грибъл, И. Л. Линден, П. Полански, Б. Шафнер, Я. Л. Шрайберг, Н. Василев, М. Максимова, Ц. Найденова, С. Бойчева, А. Даскалов, Р. Симеонова, Т. Дерменджиева, Д. Ралева, Б. Николова; Други граф. ред.: Б. Николова, Б. Апостолова; Други рец.: Н. Казански, М. Младенова, Д. Христовов, С. Илиева. – От т. 4 (2009) – зам.-глав. ред. С. Василева, С. Бойчева; ез. и граф. ред. Б. Апостолова; техн. ред. Д. Бояджиев, И. Костова, П. Петрова. – От т. 5 (2010) – зам.-глав. ред. Л. Цветкова, Т. Тодорова; науч. ред. Е. Недева; ез. и граф. ред. Б. Апостолова. – От т. 10 (2015) – зам.-глав., обща, научна, ез. и граф. ред. Н. Василев. – От т. 12 (2017) – науч. ред. К. Александрова ... [и др.]. ISSN 1313-4566 (тт. 1–5 : СВУБИТ) (print); ISSN 1314-2526 (от т. 6 : УниБИТ) (print); Е ISSN 1314-6793 (от т. 6 : УниБИТ) (online).

Редуц. описание на период. изд. по томове: Трудове на СНО при УниБИТ (до 30.09.2010: СВУБИТ) : Т. I – . – 2008. – 612 с. : с ил., табл.; Т. II. [Първ. – Четв.] I–IV Студентски науч. конф. : Избр. публ. – 2008. – 652 с. : с ил., табл.; Т. III. [Първ. – Четв.] I–IV Студентски науч. конф. : The English–Russian–Bulgarian dictionary of library and information terminology. – 2009 (2010). – 886 с. : с ил., табл.; Т. IV.

[Четв.] IV Студентска науч. конф. – 2009. – 648 с. : с ил., табл.; Т. V. [Пета] V Студентска науч. конф. – 2010. – 894 с. : с ил., табл.; Т. VI. [Шеста] VI Студентска науч. конф. – 2011. – 876 [1–64; 1–208 *СВ. О. ПИС*; 668] с. : с ил., табл.; Т. VII. [Седма] VII Студентска науч. конф. – 2012. – 762 с. : с ил., табл.; Т. VIII. [Осма] VIII Студентска науч. конф. – 2013. – 672 с. : с ил., табл.; Т. IX. [Девета] IX Студентска науч. конф. – 2014. – 136 с. : с ил., табл.; Т. X. [Десета] X Юбил. Студентска науч. конф. – 2015. – 330 с. : с ил., табл.; Т. XI. [Единайста] XI Студентска науч. конф. – 2016. – 618 с. : с ил., табл., сх.; Т. XII. [Дванайста] XII Студентска науч. конф. – 2017. – 522 с. : с ил., табл., сх.; Т. XIII. [Тринайста] XIII Студентска науч. конф. – 2018. – 750 с. : с ил., табл., сх.; Т. XIV. [Четиринайста] XIV Студентска науч. конф. – 2019. – 1124 с. : с ил., табл., сх.; Т. XV. [Петнайста] XV Юбил. Студентска науч. конф. – 2020. – 1062 с. : с ил., табл., сх.; Т. XVI. [Шестнайста] XVI Студентска науч. конф. – 2021. – 1320 с. : с ил., табл., сх.; Т. XVII [Седемнайста] XVII Студентска науч. конф. – 2022. – 686 с. : с 63 ил., 2 табл., 11 гр., 2 сх.; Т. XVIII. [Осемнайста] XVIII Студентска науч. конф. – 2024. – 942 с. : с 108 ил., 5 табл., 3, сх.; Т. XIX. [Деветнайста] XIX Студентска науч. конф. – 2024. – 942 с. : с 108 ил., 5 табл., 3, сх.

III. II. II. Издания на серия „Факлоносци“ на Академичното издателство „За буквите – О писменехъ“

Факлоносци / За буквите – О писменехъ; ред. кол.: С. Денчев – отг. ред.; А. Куманова – глав. ред. и състав.; Н. Василев – зам.-глав. ред., обща, ез. и граф. ред., състав.; [М. Куманов,] Н. Казански ... [и др.] – науч. ред.; М. Максимова, Д. Ралева ... [и др.] – библиогр. ред.; В. Велев ... [и др.] – техн. ред. – 1 (2010) – . – С., 2010 – .

Парал. загл. на сер. в отд. кн.: Torchbearers; Факлоносци – *подолу*: Ф. ISSN С633-8747: Куманова, А. Апостоли на инфосферата : наблюдение на ценностите : триединството: информация – наука – школа : [учебник]. – С., 2010. – 316 с. : с ил. (Ф; 1) ISBN 978-954-8887-69-4; *Свети отец Паусий Хилендарски*. История славяноболгарская ... : Информ. код на бълг. книжовност и лит. : I. Аналитика (Историография. Сигнифициран препис. Коментар. Именен показалец. Географски показалец. Тезаурус); II. Синтез (Лексикална морфология. Семантика. Синтагматика. Синархия). – С., 2011. – 208 с. : с 21 ил., 1

табл., 4 гр. – (Ф; 2) ISBN 978-954-8887-92-2; Куманова, А. Нестинариана : историогр., систематизиран аотиран библиогр. указател, фотомоногр. : учебно пособие. – С., 2012. – 1–10, I–CXLI, 11–358 с. : с ил., портр. (Ф; 3) ISBN 978-954-2946-47-2; Куманова, А. Ризома на инфосферата: морфология на библиогр. : учебник. – С., 2012. – 534, CCCL с. : с ил., портр., факс. – (Ф; 4) ISBN 978-954-2946-12-0. – Ново е-изд. – С., 2017. – (Ф; 20) E ISBN 978-619-185-295-6; Куманова, А. Когнитология на компаративистичната терминология по библиотечна и информационна дейност. – С., 2012. – 76 с. : с ил., табл. – (Ф; 5) ISBN 978-954-2946-16-8; Куманова, А. Когнитология компаративистической терминологии в сфере библиотечной и информационной деятельности. – С., 2012. – 76 с. : с ил., табл. – (Ф; 6) ISBN 978-954-2946-17-5; Куманова, А. Cognitology of the comparativistic field of library and information terminology. – S., 2012. – 74 с. : с ил., табл. – (Ф; 7) ISBN 978-954-2946-18-2; Куманова, А. Златна христоматия на България. Кн. 1, Оратория : учебно пособие. – С., 2013. – 392 с., IX с. : ил., портр. – (Ф; 8) ISBN 978-954-2946-21-2. – Ново е-изд. – 2018. – (Ф; 22) E ISBN 978-619-185-312-0; Златна христоматия на България. Кн. 2. Антология / Н. Василев, А. Куманова. – С., 2014. – 840, CCXXVII с. : с ил., портр., факс. – (Ф; 9) ISBN 978-619-185-006-8. – Ново е-изд. – 2018. – (Ф; 23) E ISBN 978-619-185-313-7; Василев, Н. Златна христоматия на България. Кн. 3, Историография : учебно пособие. – С., 2015. – 282 с. – (Ф; 10). – ISBN 978-619-185-005-1; E 978-619-185-008-2. – Ново е-изд. – 2016. – [(Ф; 29 по *Fax eruditio*)] <<http://www.sno.unibit.bg>>. – Ново е-изд. – 2018. – [(Ф; 29-а по *Fax eruditio*)] <<http://www.sno.unibit.bg>>. (Тук и по-надолу поставените квадратни скобки сведения обозначават, че съотв. поредни номера на сер. – 29 и 30 не са изписани в посочените публ. от 2016 и 2018 г. – там фигурира номерът на сер. от първ. публ. – 10 (2015), – но тези номера се имат предвид при историогр. на тази сер., защото в нов. изд. (2016, 2018) има направени корекции.); Куманова, А. Академик, професор, доктор на педагогическите науки Александра Куманова : учебно пособие. – С., 2014. – 334 с. : с ил. – (Ф; 11) ISBN 978-619-185-009-9. – 2. прераб. и доп. изд. – 2016. – (Ф; 16) ISBN 978-619-185-211-6 (подв.); E ISBN 978-619-185-212-3. – 3. прераб. и доп. изд. – 2017. – (Ф; 19) ISBN 978-619-185-285-7. – 4. прераб. и доп. изд. – С., 2018. – 1040 с. : с ил.,

портр. – (Ф; 24) ISBN 978-619-185-311-3 (подв.); Куманова, А. Нестинариана : историогр. Фотомоногр. : уч. пособие. – С., 2014. – 206 с. : с 36 ил. – (Ф; 12) ISBN 978-619-185-028-0; Kumanova, A. Nestinariana : historiogr., photomonogr. : comped. – С., 2014. – 190 с. : с ил. – (Ф; 13) ISBN 978-619-185-028-0; Денчев, С. Професор д.ик.н. Стоян Денчев : Primus inter pares : шрихи към когнитологичен портрет : учебник / А. Куманова. – С., 2015. – 184 с. : с портр. – (Ф; 14) ISBN 978-619-185-189-8; Арианика : експедиция във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал : учебно пособие / С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев. – С., 2016. – 208 с. : с ил., к., сх. – (Ф; 15) ISBN 978-619-185-192-8; Gloria bibliospherae : нишката на Ариадна : изследв. в чест на акад. проф. А. Куманова : юбил. сб. по случ. 65 г. от основаването на УниБИТ. – С., 2016. – 1774 с. : с ил., факс., портр. – (Ф; 16) ISBN 978-619-185-211-6 (подв.); Е ISBN 978-619-185-212-3; Куманова, А. Интеграл гуманитарной библиографии в XXI веке : учебник. – С., 2017. – 184 с. : с ил., портр., сх. – (Ф; 17) ISBN 978-619-185-249-9; The English–Russian–Bulgarian dictionary of library and information terminology. – Ново *e*-изд. – С., 2017. – 818 с. : с 1 ил., 6 табл. – (Ф; 18) Е ISBN 978-619-185-276-5. – 1 изд. 2010. ISBN 978-954-8887-93-9; ISSN 1314-2526; Т. 3; Нишката на Ариадна (Gloria bibliospherae) : когнитолог. на енциклопед. на библ. и информ. дейност. – С., 2017. – 952 с. : 109 портр., 62 ил., 10 репрод., 1 табл. – (Ф; 19) ISBN 978-619-185-285-7; Куманова, А. Ризома на инфосферата: морфология на библиографията. – Ново *e*-изд. – С., 2017. – 534, CCCL с. : с ил., портр., факс. – (Ф; 20) Е ISBN 978-619-185-295-6. – 1. изд. – С., 2012. – (Ф; 4) ISBN 978-954-2946-12-0; Куманова, Александра. Умберто Еко в България : нишката на Ариадна : биобиблиогр. – 2. изд. – С., 2017. – 122 с. : с портр. – (Ф; 21) ISBN 978-619-185-301-4 (подв.); ISBN 978-619-185-300-7; Е ISBN 978-619-185-302-1. – [1. изд.]. // *Нишката* на Ариадна (Gloria bibliospherae). – С., 2017. – ISBN 978-619-185-285-7. – с. 859-895 : с портр. – *Редуц. публ.* Е ISBN 978-619-185-286-4. – [3. изд.] / Стол. библ. – София – С., 2017. ISBN 978-619-160-825-6; Е ISBN 978-619-160-826-3; Куманова, А. Златна христоматия на България. Кн. 1, Оратория. – Ново *e*-изд. – С., 2018. – 400 [1–10; I–XV; 11–385] с. : с 281 ил. – (Ф; 22) Е ISBN 978-619-185-312-0. – 1. изд. 2013. ISBN 978-954-2946-21-2; Златна христоматия на България. Кн. 2. Антология. –

Ново *e*-изд. – С., 2014. – 840, ССХХVII с. : с ил., портр., факс. – (Ф; 23)
Е ISBN 978-619-185-313-7. – 1. изд. 2014. ISBN 978-619-185-006-8 – (Ф;
9); Куманова, А. Модел за съставяне на персонални автобиобиблио-
графии. – [4. прераб. и доп. изд.]. – С., 2018. – 1040 с. : с ил., портр. –
(Ф; 24) ISBN 978-619-185-311-3 (подв.). – 1. изд. – 2014. – (Ф; 11). – 2.
прераб. и доп. изд. – 2016. – (Ф; 16) ISBN 978-619-185-211-6 (подв.); Е
ISBN 978-619-185-212-3. – 3. прераб. и доп. изд. – 2017. (Ф; 19) ISBN
978-619-185-285-7; Kumanova, A. *Generatio spontanea : synoptic table
of the World universal bibliography : textbook.* – S., 2018. – 232 p. : with
51 ill., 44 portr., 3 facsim., 4 sh. – (Ф; 25) ISBN 978-619-185-321-2; ISBN
978-619-185-322-9; Е ISBN 978-619-185-323-6; New ed. – 2018 / St. St.
Cyril and Methodius National Library ISBN 978-619-239-034-1; Е ISBN
978-619-239-035-8. – New ed. – 2018 / Sofi a City Library ISBN 978-619-
239-032-7; Е ISBN 978-619-239-033-4; Куманова, А. Game- и play-фе-
номенология : двукн. Кн. 1, SOGDIANA. Стоян Денчев : game- и
play-феноменология на *информационната среда* – компенд. по ин-
форм. моделиране. – С., 2019. – 754 с. : с 83 ил., 33 портр., 16 гр., 21 к.,
1 сх. – (Ф; 26) ISBN 978-619-185-318-2; Е ISBN 978-619-185-320-5; Ку-
манова, А. Game- и play-феноменология : двукн. Кн. 2, SOCRATICA.
Александр Васильевич Мамонтов : game- и play-феноменология *ин-*
формационного пространства – компенд. по информ. моделирова-
нию. – С., 2020. – 660 с. : с 30 портр., 3 илл., 3 табл., 13 сх., 2 к. – (Ф;
27) ISBN 978-619-185-451-6; Е ISBN 978-619-185-314-4; Куманова, А.
Fax eruditio – Факел на знанието : пътеводител по информ. ресурси
на СНО при УниБИТ. – С., 2020. – 522 с. : с ил., портр., табл. – (Ф; 28)
ISBN 978-619-185-436-3; Е ISBN 978-619-185-437-0; Василев, Н. Злат-
на христоматия на България. Кн. 3, Историография. – Ново *e*-изд. –
С., 2016. – 282 с. – [(Ф; 29 по *Fax eruditio*)] <<http://www.sno.unibit.bg>>.
– 1. изд. 2015. – (Ф; 10) ISBN 978-619-185-005-1; Е 978-619-185-008-2.
– Ново *e*-изд. – 2018. – [(Ф; 30 по *Fax eruditio*)] <[http://www.sno.unibit.
bg](http://www.sno.unibit.
bg)>; Василев, Н. Златна христоматия на България. Кн. 3, Историог-
графия. – Ново *e*-изд. – С., 2018. – 282 с. – (Ф; 30 по *Fax eruditio*) <[http://
www.sno.unibit.bg](http://
www.sno.unibit.bg)>. – 1. изд. 2015. – (Ф; 10) ISBN 978-619-185-005-1; Е
978-619-185-008-2. – Ново *e*-изд. – 2016. – [(Ф; 29 по *Fax eruditio*)]
<<http://www.sno.unibit.bg>>; Студентско научно общество. Визуали-
зиран архив : Библиофилска ръкоп. кн. – С., 2021. – 370 с. : 177 ил. –

(Ф; 29); Куманова, А. Методика на научните изследвания : Ч. 2, Праксиология. Кълбото на Ариадна (Информ. роза) : Метод на обучение „А. Куманова – Н. Василев“ : Учебник / А. Куманова, Н. Василев. – С., 2021. – [232:] I–XLII + 190 с. : с 2 ил., 8 сх. – (Ф; 30) ISBN 978-619-185-483-7; ISBN 978-619-185-484-4 online (e-book, pdf). – Ч. 1, Терминосистема. – 2014; *Свети отец Паусий Хилендарски*. История славяноболгарская ... : Информ. код. – Ново 2. прераб. и доп. изд. – С., 2022. – 238 с. : с 21 ил., 1 табл., 4 гр. – (Ф; 31). – 1. изд. 2011. – (Ф; 2) ISBN 978-619-185-560-5; E ISBN 978-619-185-561-2; Licht, mehr Licht! В памет на професор Милен Куманов : юбил. сб. по случ. 80-год. от рожд. на учения. – С., 2022. – 1800 с. : с 1042 ил.; 28 лингв. табл.; 314 факсим. – (Ф; 32) ISBN 978-619-185-558-2 (подв.); E ISBN 978-619-185-559-9; Енциклопедика / А. Куманова : „Православието в България: Кратка ист. енциклопед.“ – ПБ (КИЕ) / М. Куманов; библиогр. ред. и публ. / А. Куманова : Диптих : Кн. I. Учебник. – С., 2023. – 1800 с. : със 778 ил. с разр. паг. – Библиогр.: 7 662 назв. на 50 ез. – (Ф; 33) ISBN 978-619-185-596-4; E ISBN 978-619-185-597-1; Булгарика : *Акад. Никола Михов – Духът на булгарика* : Диптих : Кн. II. Учебник. – С., 2023. – 256 с. : с 16 ил.; 62 факсим. – (Ф; 34)...

IV. Сема на контента на конвергентно библиотечно базирания изкуствен интелект

Диференциалният семантичен признак на информационните реалии, осигуряващи знанието общество, – като компонент на значението на тези реалии, който се извежда при системното съпоставяне на **ключовите думи на именуването** на представените тук обобщено документални ресурси, – е нечленима съставна част на лексикалното им значение, поради което се явява и когнитивна форма за обобщение.

Представената система от **канални на информационно моделиране – текущи, ретроспективни и перспективни** на оптимално конвергентно генериране на **справочно-информационни библиографски, историографски и енциклопедични документални ресурси**, каквито са разглежданите в системно единство: **е-библиотеките, „Трудовете на СНО при УниБИТ“** и изданията на серия **„Факлоноски“ на УниБИТ**, – рационално третираны в качеството им на

когнитивна платформа на ефективно обезпечаване на знаниевото общество, представляват **когнитивен модел на най-високо структурирана, уплътнена и ценна в интелектуално отношение семантична информация, транслирана от изкуствения интелект в общественото и институционализираното пространство.**

Представеният тук модел на документално базираното знание, осмислен от позициите на информационната наука, е оптимален за разпространението на стойностна социална информация, която има **естествената семантична сила на библиотечното финансиране, транслирано от изкуствения интелект в общественото пространство и противостоящо чрез академизма си на заливащите света продукти на масовата култура, завладяващи застрашително и безконтролно информационния пазар.**

Повдиганият аксиологичен въпрос е **проблем на планетарната екология на информационното моделиране**, за която е от съществено геокосмическо значение генерирането от страна академичното осигуряване на информатизацията на библиотечно финансирани хипертекстове, касаещи интелектуалното, нравственото и когнитивното състояние на човешката популация, чиято **онтологична ориентация е в приемствеността**, хармонично съчетаваща класическото и некласическото битие на човечеството, а не – в изолирането на тези два типа културно-цивилизационни модели.

Цитирана литература

1. **AI and education : guidance for policy-makers / Auth.: Miao, Fengchun; Holmes, Wayne, Ronghuai Huang; Hui Zhang.** Paris : UNESCO, 2021. 45 p. DOI: <https://doi.org/10.54675/PCSP7350> ISBN 978-92-3-100447-6
2. **Asemi, A.** *Artificial intelligence (AI) application in library systems in Iran: A taxonomy study.* // Library Philosophy and Practice (e-journal). 2018. 14.10.2024. 12 p. Retrieved May 21, 2019 from: <<http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1840/>>
3. **Frické, Martin.** *Artificial Intelligence and Librarianship.* SoftOption® Ltd. (Wanaka, NZ), 2024. 500 p. ISBN 978-0-473-72294-4
4. **Generative AI for library and information professionals IFLA.** // <<https://www.ifla.org/g/ai/generative-ai/>> (1.04.2024). 14.10.2024. 15 p.

Съдържание

Предговор	5
<i>От съставителите</i>	

Критично мислене и информационно осигуряване: предизвикателствата на изкуствения интелект	9
<i>Доц. д-р Любомира Парижкова, проф. дн Таня Тодорова</i>	

***Critical thinking and information assurance:
the challenges of artificial intelligence***

Assoc. Prof. Dr Lubomira Parijkova, Prof. DSc Tania Todorova

Информационното осигуряване на знанието общество – когнитивна платформа на системно обезпечаване с универсални справочно-информационни ресурси (конвергентен аванпост на библиотечно базирания изкуствен интелект)	21
<i>Проф. д.п.н. Александра Куманова</i>	

***Information procurement of the knowledge society –
a cognitive platform of a system providing with universal
reference-information resources (a Convergent outpost of the
library based artificial intelligence)***

Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova

Ролята на изкуствения интелект и технологиите в трансформацията на приобщаващото образование	34
<i>Проф. дфн Иванка Янкова, гл. ас. д-р Камелия Нушева</i>	
<i>гл. ас. д-р Деница Димитрова</i>	

***The role of artificial intelligence and technologies
in the transformation of inclusive education***

*Prof. DSc Ivanka Yankova, Chief. Assist. Prof. Dr. Kamelia
Nusheva, Chief. Assist. Prof. Dr. Denitsa Dimitrova*

„Светлата“ и „тъмната“ страна на изкуствения интелект	44
<i>Доц. д-р Любомира Парижкова, Марина Илиева, Светослав Славов, Юрий Тодоров, Марио Тренчев</i>	

The “light” and “dark” side of artificial intelligence

*Assoc. Prof. Dr Lubomira Parijkova, Marina Ilieva,
Svetoslav Slavov, Yuri Todorov, Mario Trenchev*

**Ролята на изкуственият интелект в съхраняване
и възстановяване на писмени артефакти..... 58**

Гл. ас. д-р инж. Искра Цветанска

*The role of artificial intelligence in the preservation
and recovery of written artifacts*

Chief Ass. Dr. Eng. Iskra Tsvetanska

**Перспективата на Zeuschel за това как изкуственият интелект
ще промени работния ни процес на дигитализация 63**

Кристиан Хоендорф, Андреа де Поло Сайбанти

*Zeuschel prospective on how AI will change
our digitization workflow*

Christian Hohendorf, Andrea de Polo Saibanti

**Последиците от изкуствения интелект върху библиотеките:
възможност или заплаха? 73**

Доц. д-р Ахмет Алтай, доц. д-р Лале Шахин

*The Repercussions of Artificial Intelligence on Libraries:
An Opportunity or a Threat?*

Assoc. Prof. Dr. Ahmet Altay, Assoc. Prof. Dr. Lale Özdemir Şahin

Използване на изкуствен интелект в библиотеките..... 86

Снежана Ненезич

The application of artificial intelligence (AI) in libraries

Snežana Nenezić

**Потенциалът на българските библиотеки
за преодоляване на различни отклонения
при прилагането на ПР и маркетингови технологии 93**

Доц. д-р Евгения Русинова

*The potential of Bulgarian libraries to overcome
various deviations in the application
of PR and marketing technologies*

Assoc. Prof. PhD Evgeniya Rusinova

**От страница до дебат. Въздигането на читателските клубове
в Полша..... 103**

Йоана Чапска

From Page to Debate. The Rise of Book Clubs in Poland

Joanna Chapska

Омега S и други AI решения в библиотеките: Технологичната еволюция на библиотечните услуги	122
<i>Светослав Николов, Хариета Николова</i>	
<i>Omega S and Other AI Solutions in Libraries: The Technological Evolution of Library Services</i>	
<i>Svetoslav Nikolov, Harieta Nikolova</i>	
Изкуствен интелект за интелигентни градове – оптимизиране на градското пространство.....	136
<i>Дария Първанова</i>	
<i>Artificial Intelligence for Smart Cities – Optimizing Urban Space</i>	
<i>Daria Parvanova</i>	
Библиотечните ресурси и услуги в разработки, свързани с изкуствения интелект в рамките на проект КЛаДА-БГ	152
<i>Иван Крачанов, Кирил Симов, Димитър Минев</i>	
<i>The role of library resources and services in research related to artificial intelligence within the framework of the CLaDA-BG project</i>	
<i>Ivan Kratchanov, Kiril Simov, Dimitar Minev</i>	
За книгопечатника Дякон Кореси.....	166
<i>Проф. дфн Димитър Кенанов</i>	
<i>About the writer Deacon Koresi</i>	
<i>Prof. Dr. Sc. Dimitar Kenanov</i>	
Паралели на достъпността (основни характеристики на библиотеките в полския град Люблин при работата им с хората с увреждания).....	180
<i>Николай Колев</i>	
<i>Parallels of accessibility (basic characteristics of libraries in the polish city of Lublin in their work with disabled people)</i>	
<i>Nikolay Kolev</i>	
Поглед към бъдещето на професионалното образование и обучение	202
<i>Гл. ас. д-р Деница Димитрова</i>	
<i>A look at the future of vocational education and training</i>	
<i>Chief. Assist. Prof. Dr. Denitsa Dimitrova</i>	

Информационното осигуряване в библиотеките – нови възможности	217
<i>Доц. д-р Силвия Станчева</i>	
<i>Information provision in libraries – new opportunities</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr. Silvia Stancheva</i>	
За мястото на някои културни институции в изследванията по културна история за периода 1878–1944 г.	225
<i>Николай Поппетров</i>	
<i>About the place of some cultural institutions</i>	
<i>in cultural history studies for the period 1878–1944</i>	
<i>Nikolay Poppetrov</i>	
Политическата комуникация в ерата на изкуствения интелект: Библиотеките като посредници	236
<i>Докторант Чавдар Раев</i>	
<i>Political communication in the age of AI: Libraries as mediators</i>	
<i>PhD Student Chavdar Raev</i>	
Никола Начов – Добавки и оправки към „Български книгопис за сто години“ от академик Александър Теодоров–Балан	249
<i>Доц. д-р Александър Ковачев</i>	
<i>Nikola Nachov – Additions and corrections</i>	
<i>to “Bulgarian Book Writing for a Hundred Years”</i>	
<i>by Academician Alexander Teodorov–Balan</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr. Alexander Kovachev</i>	

БИБЛИОТЕКИ – ЧЕТЕНЕ – КОМУНИКАЦИИ

Двадесет и трета национална научна конференция с
международно участие

Велико Търново, 14–15 ноември 2024 г.

Българска

Първо издание

Научна

Съставители: доц. д-р Калина Иванова
д-р Иван Александров

Формат 60x90/16

Печатни коли 16,5

Печат: Печатница „Сира“ Велико Търново